

2. Sídelní struktura a způsob bydlení

2.1. Sídelní struktura

Od posledního sčítání kraj nezměnil hranice

Středočeský kraj je územím, u kterého nedošlo od posledního sčítání ke změnám vnějších hranic. V minulosti, od vzniku v roce 1960, došlo k největším změnám přechodem více než padesáti obcí k Praze v letech 1968 a 1974.

Blízkost Prahy ovlivňuje vnitřní vývoj kraje

Hranice se nemění, ale ke změnám v kraji dochází. Blízkost metropole, která jako přirozené centrum nahrazuje neexistující krajské město, ovlivňuje nejintenzivněji centrální oblast kraje, zatímco vnější části kraje jsou izolovanější a více se orientují na sídla menších regionů. Velikost kraje a blízkost Prahy tak zapříčiňují rozdílnost vývoje jednotlivých částí kraje a nehomogenitu území.

Základní ukazatele sídelní struktury podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

	Počet			Hustota obyvatel (osoby/km ²)	Na 1 obec připadá			Podíl obyvatel žijících (%)	
	obyvatel	obcí			rozloha (km ²)	obyvatel	částí obcí	ve městech	v obci s rozšířenou působností
		celkem	z toho měst						
Kraj celkem	1 289 211	1 145	82	117,0	9,6	1 126	2,4	52,7	35,6
v tom správní obvod ORP:									
Benešov	57 655	51	6	83,6	13,5	1 130	5,2	59,2	28,2
Beroun	57 228	48	3	137,7	8,7	1 192	2,0	52,0	32,9
Brandýs n. L.-St. Bol.	97 039	58	5	256,7	6,5	1 673	1,5	45,7	18,1
Čáslav	24 682	37	1	90,0	7,4	667	1,8	41,0	41,0
Černošice	131 231	79	9	226,1	7,3	1 661	1,5	35,8	5,2
Český Brod	19 303	24	1	104,7	7,7	804	1,8	35,8	35,8
Dobříš	21 360	24	2	67,1	13,3	890	3,0	49,7	40,6
Hořovice	28 932	37	3	117,5	6,7	782	1,5	37,4	24,0
Kladno	120 058	48	5	342,2	7,3	2 501	1,5	69,6	56,7
Kolín	78 814	69	5	134,9	8,5	1 142	2,0	52,1	39,2
Kralupy nad Vltavou	31 187	18	2	237,7	7,3	1 733	2,2	65,5	59,2
Kutná Hora	48 722	51	3	75,8	12,6	955	4,5	58,3	42,1
Lysá nad Labem	23 555	9	2	194,4	13,5	2 617	1,9	80,4	37,4
Mělník	43 092	39	3	94,4	11,7	1 105	2,6	51,6	45,5
Mladá Boleslav	107 522	98	7	132,7	8,3	1 097	1,9	67,4	41,2
Mnichovo Hradiště	16 137	22	1	75,9	9,7	734	3,5	51,1	51,1
Neratovice	30 380	12	2	268,5	9,4	2 532	2,1	66,0	54,1
Nymburk	38 841	39	3	109,3	9,1	996	1,8	50,8	38,1
Poděbrady	30 372	35	2	87,1	10,0	868	1,9	55,8	46,5
Příbram	69 405	75	3	75,0	12,3	925	2,1	59,1	47,7
Rakovník	54 993	83	3	61,4	10,8	663	1,7	43,0	30,2
Říčany	60 107	52	3	159,4	7,3	1 156	2,2	34,7	23,3
Sedlčany	22 051	22	2	49,2	20,4	1 002	8,0	47,2	34,0
Slaný	38 741	52	3	105,0	7,1	745	1,8	52,0	39,4
Vlašim	25 482	48	2	51,4	10,3	531	2,8	51,3	46,0
Votice	12 322	15	1	42,7	19,3	821	9,7	36,9	36,9

Nejhustěji zalidněná byla centrální oblast kraje v okolí Prahy, nejnižší hustota obyvatel mají jižní oblasti kraje

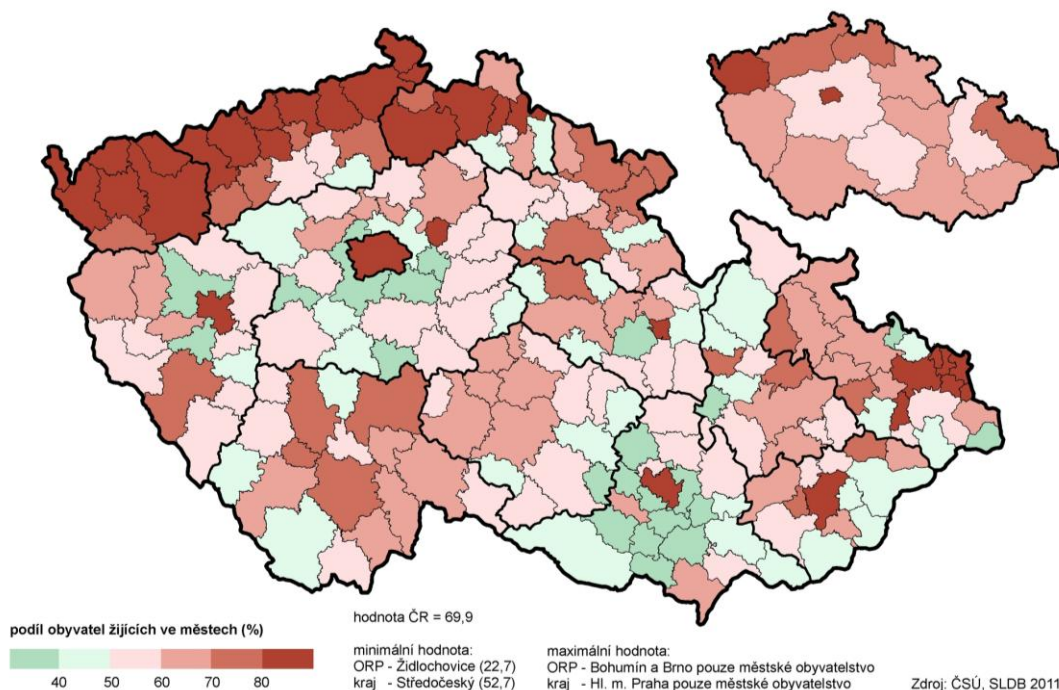
Obce kraje spadají pod 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále obvod / správní obvod / SO ORP). Rozlohou největšími správními obvody jsou Příbram (925 km²), Rakovník (896 km²) a Mladá Boleslav (810 km²). Všechny tři regiony společně tvoří čtvrtinu území celého kraje. Rozlohou malé regiony se nachází ve střední části kraje v severním zázemí hlavního města. Jedná se o obvody Neratovice (113 km²), Lysá nad Labem (121 km²) a Kralupy nad Vltavou (131 km²). Rozdílnost mezi obvody je značná i z pohledu lidnatosti. Zatímco nejlidnatějším obvodem byly Černošice se 131,2 tisíci obyvateli, na území obvodu Votice žilo pouze 12,3 tisíc obyvatel. Vysokou hustotu obyvatelstva vykazují obvody největších měst (Kladensko, Mladoboleslavsko), ale také malé regiony v zázemí hlavního města (Neratovicko, Brandýsko). Velmi řídko zalidněná je jižní část kraje (Voticko, Sedlčansko, Vlašimsko).

Kraj měl 1 145 obcí, v největší žilo 68 tisíc lidí, v nejmenší obci 25 lidí

Území Středočeského kraje tvořilo k datu sčítání 1 145 obcí. Největší obcí bylo město Kladno (68 103 obyvatel), nejmenší pak obec Bludov (25 obyvatel) na Kutnohorsku. Průměrná velikost středočeské obce odpovídá území o rozloze 9,4 km² s 1 126 obyvateli. V průměru nejrozlehlejší obce jsou v méně

lidnaté jižní části kraje, v obvodu Seldčany (20,4 km² na jednu obec) a Votice (19,3 km²), nejméně rozlehlé v malých hustě zalidněných středních oblastech kraje (Brandýs n. Labem-Stará Boleslav 6,5 km² a Hořovice 6,7 km² na jednu obec).

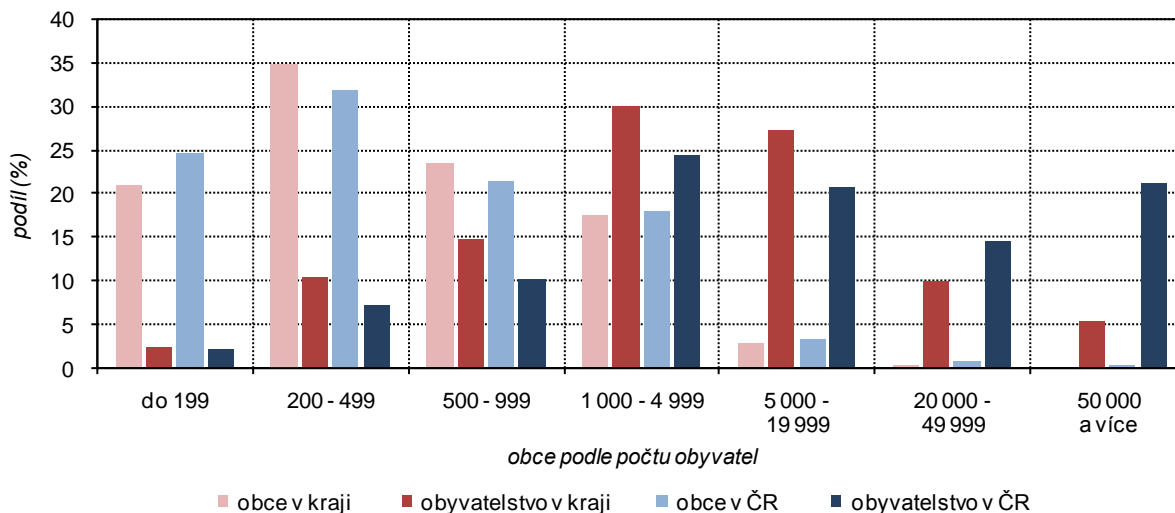
Městské obyvatelstvo ve správních obvodech ORP a krajích

V 82 městech žilo 53 % obyvatel kraje, nejméně v České republice

Z celkového počtu obcí mělo ke dni sčítání 82 statut města. Dvě největší města (Kladno s 68 103 obyvateli a Mladá Boleslav, 44 303) byly městy statutárními. Nejmenším středočeským městem byl Liběchov (1 072 obyvatel). I přesto, že ve městech žila v době sčítání více než polovina obyvatel kraje (52,7 %), bylo to nejméně v celé republice, což poukazuje na převažující venkovský charakter kraje. V deseti správních obvodech žilo ve městech méně obyvatel než mimo ně a převažovalo tak venkovské obyvatelstvo. Jednou takovou oblastí bylo zázemí hlavního města s původně malými venkovskými obcemi, u kterých však došlo v průběhu posledních dvaceti let k prudkému nárůstu populace, a to právě té venkovské (SO ORP Říčany, Černošice, Český Brod). Druhou oblast tvoří okrajové obvody kraje (Voticko, Sedlčansko, Rakovnicko). Městským regionem byl obvod Lysé nad Labem s 80% podílem městského obyvatelstva.

Sídelní struktura obcí Středočeského kraje a České republiky (bez Hl. m. Prahy)

Kraj má venkovský charakter, v 80 % obcí žilo jen 27 % populace

Středočeský kraj má venkovský až maloměstský charakter osídlení. Téměř 80 % obcí má méně než 1 000 obyvatel, zabírají 65 % území kraje, ale žije v nich jen 27 % populace. Měst nad 20 tisíc obyvatel má kraj při své značné velikosti pouze pět. Podíl na celkové populaci mají jen 15,3 %, tedy nejméně v republice, kde města nad 20 tisíc obyvatel tvoří 43,4 % celkové populace.

Sídelní struktura podle velikostních skupin obcí k 26. 3. 2011

	Počet obcí	Podíl (%)	Rozloha obcí (km ²)	Podíl (%)	Počet obyvatel	Podíl (%)	Hustota obyvatel (osoby/km ²)
Kraj celkem	1 145	100,0	11 015	100,0	1 289 211	100,0	117,0
v tom obce s počtem obyvatel:							
do 199	240	21,0	1 460	13,3	29 822	2,3	20,4
200 - 499	399	34,8	2 916	26,5	133 294	10,3	45,7
500 - 999	269	23,5	2 781	25,2	189 413	14,7	68,1
1 000 - 4 999	199	17,4	2 907	26,4	388 737	30,2	133,7
5 000 - 19 999	33	2,9	783	7,1	351 036	27,2	448,4
20 000 - 49 999	4	0,3	130	1,2	128 806	10,0	987,4
50 000 a více	1	0,1	37	0,3	68 103	5,3	1 842,3

2.2. Druh pobytu

Definitivní výsledky sčítání byly prováděny na základě tzv. obvyklého pobytu osob. Nešlo tedy o registrovaný pobyt (jako v případě pobytu trvalého), ale o skutečné místo bydliště.

Kraj měl o 20 tisíc více lidí s obvyklým pobytem než trvalým

Rozdíl mezi počtem osob s obvyklým a trvalým pobytem na území kraje činil 20 tisíc osob ve prospěch obvyklého. Kladnou bilanci obvyklého pobytu mělo mezi dalšími kraji již jen Hl. m. Praha, v ostatních bylo více trvale přihlášených.

Obvyklý pobyt bez kombinace s trvalým převažoval v zázemí Prahy a středně velkých obcích

Na území kraje mělo 91,6 % obyvatel současně obvyklý i trvalý pobyt. Nejmenší podíl vykazovaly SO ORP v zázemí hlavního města - Černošice (86,9 %), Říčany a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (oba 88,3 %), tedy oblasti s nejvyšší suburbanizací. Naopak největší zastoupení osob s trvalým a současně obvyklým pobytem bylo zjištěno v SO ORP Vlašim (94,9 %), Čáslav (94,6 %) a Sedlčany (94,3 %). Převahu obyvatel s pouze obvyklým pobytem v kraji (bez kombinace s trvalým pobytem) bylo možné pozorovat především ve velikostní skupině obcí 500 až 5 000 obyvatel. Města s 20 až 50 tisíci obyvateli mají mírně zápornou bilanci (-0,7 %), zatímco v celé republice má tato skupina měst bilanci kladnou (+8,8 %).

Obvykle a trvale bydlící obyvatelstvo podle velikostních skupin obcí

	Osoby s obvyklým pobytem celkem	v tom s pobytem (%)		Osoby s trvalým pobytem celkem	v tom s pobytem (%)		Rozdíl mezi počtem osob s obvyklým a trvalým pobytem	
		obvyklým i trvalým	jen obvyklým		trvalým i obvyklým	jen trvalým	celkem	%
Kraj celkem	1 289 211	91,6	8,4	1 268 916	93,1	6,9	20 295	1,6
v tom obce s počtem obyvatel:								
do 199	29 822	92,1	7,9	29 995	92,1	7,9	-173	-0,6
200 - 499	133 294	91,8	8,2	136 299	92,3	7,7	-3 005	-2,2
500 - 999	189 413	90,9	9,1	184 718	92,8	7,2	4 695	2,5
1 000 - 4 999	388 737	90,4	9,6	373 126	93,3	6,7	15 611	4,2
5 000 - 19 999	351 036	92,0	8,0	346 355	93,3	6,7	4 681	1,4
20 000 - 49 999	128 806	93,7	6,3	129 697	93,1	6,9	-891	-0,7
50 000 a více	68 103	93,8	6,2	68 726	92,9	7,1	-623	-0,9

2.3. Způsob bydlení

Deset tisíc lidí žilo v rekreačních objektech mimo bytový fond

Z celkového počtu obvykle bydlících osob žije v kraji 99 % populace v domech. Jen jedno procento bydlí v objektech nezařazených v bytovém fondu, z čehož převážná část žije v rekreační chatě či chalupě (10 tisíc lidí) a další přibližně 0,2 % z celkové populace žije v nouzovém obydlí. Zhruba 64 % obyvatel bydlí v rodinných domech, téměř o polovinu méně v domech bytových (33 %) a necelá 3 % osob byla sečtena v ostatních budovách poskytujících ubytování.

Obyvatelstvo podle způsobu bydlení

	Celkem	v tom		
		v bytech	v zařízeních	jinde
Bydlící osoby v domech	1 274 845	1 249 039	22 219	3 587
v tom:				
rodinné domy	818 138	816 546	1 266	326
bytové domy	420 542	417 678	2 678	186
ostatní budovy	36 165	14 815	18 275	3 075
v tom:				
ubytovací zařízení	14 298	2 735	11 090	473
v tom:				
ubytovny a svobodárny	5 791	898	4 485	408
studentské koleje	165	3	161	1
domovy mládeže, internáty	224	67	144	13
dětské domovy	438	155	283	-
ostatní zařízení pro děti a mládež	128	79	49	-
domovy důchodců	4 150	158	3 984	8
penziony pro důchodce	1 441	1 201	234	6
ústavy sociální péče pro postižené	1 890	105	1 749	36
kláštery a konventy	71	69	1	1
nemocnice, léčebná zařízení, lázeňské ústavy	1 273	35	1 216	22
zařízení pro krátkodobé ubytování	1 556	705	706	145
azylová zařízení	247	41	206	-
věznice, vazební věznice	2 311	-	2 310	1
provozní budovy ¹⁾	16 480	11 299	2 747	2 434
Bydlící osoby v objektech mimo bytový fond	13 412	x	116	13 296
z toho:				
rekreační chata, chalupa	10 000	x	x	10 000
nouzové obydlí, přístřeší	3 098	x	x	3 098
mobilní (pohyblivé) obydlí	198	x	x	198

¹⁾ provozní budovy s byty, správní úřady (ohlašovny pobytu) a jiné budovy nesloužící k bydlení

Osob bez domova bylo v kraji 954; nejčastěji byli svobodní nebo rozvedení a převažovali mezi nimi muži

Při sčítání v roce 2011 však byl poprvé zjišťován také počet lidí bez domova, se zaměřením na ty, kteří komunikují a využívají služeb sociálních zařízení. V rámci cenzu bylo na území kraje sečteno celkem 954 bezdomovců a Středočeský kraj to radí k jen mírně nadprůměrným. Převážná část sečtených lidí bez domova byli lidé svobodní či rozvedení a výrazně mezi nimi převažovali muži, stejně jako v republice celkem. Více než dvě třetiny jich bylo bez maturity.

Bezdomovci podle pohlaví, věku a rodinného stavu

	Celkem	v tom (%)		v tom věková skupina (%)		
		muži	ženy	0 - 14	15 - 64	65 a více vč. nezjištěno
Bezdomovci	954	69,9	30,1	7,9	88,9	3,2
z toho podle rodinného stavu:						
svobodní, svobodné	468	69,9	30,1	16,0	82,9	1,1
ženatej, vdané	137	59,1	40,9	x	95,6	4,4
rozvedení, rozvedené	324	77,5	22,5	x	96,6	3,4
ovdovělí, ovdovělé	21	19,0	81,0	x	71,4	28,6